

Seksualno nasilje nad studentima na fakultetima u Srbiji

Rezultati ankete o viktimizaciji

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Viktimološko društvo Srbije i Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu

Dr Sanja Ćopić

Viktimološko društvo Srbije i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja

Ciljevi i sadržaj prezentacije

2

- Ciljevi:
 - Predstavljanje projekta *Seksualno nasilje na univerzitetima u Srbiji: Podizanje svesti i razvijanje inovativnih mehanizama za podršku žrtvama*
 - Nagrada koju dodeljuju Inicijativa za istraživanje seksualnog nasilja i Svetska banka za inovacije u prevenciji i odgovoru na rodno zasnovano nasilje za 2020.
 - Predstavljanje dela nalaza ankete o viktimizaciji studenata seksualnim nasiljem na fakultetima u Srbiji
- Sadržaj:
 - O projektu
 - Metodološki okvir istraživanja
 - Glavni nalazi istraživanja vezani za na obim, strukturu i karakteristike seksualnog nasilja nad studentima na fakultetima u Srbiji

O projektu

3

Ciljevi:

- Podizanje svesti o SN na univerzitetima/fakultetima u Srbiji
- Unapređenje institucionalnog odgovora kroz predlaganje inovativnih mehanizama za prevenciju i odgovor na slučajeve SN na univerzitetima/fakultetima u Srbiji

Struktura:

- Istraživanje
- Intervencija zasnovana na dokazima
 - Jačanje kapaciteta za odgovor na slučajeve SN
 - Razvijanje mehanizama za prevenciju SN i podršku žrtvama SN na fakultetima
 - Umrežavanje sa službama za žrtve

Metodologija istraživanja

4

- Cilj: dolaženje do podataka o:
 - rasprostranjenosti, strukturi i karakteristikama SN nad studentima koji studiraju na fakultetima u Srbiji
 - upoznatosti studenata sa temom SN i mehanizmima za njegovo sprečavanje i suzbijanje
 - predlozima vezanim za prevenciju, podršku i zaštitu od SN na fakultetima.
- Seksualno nasilje definisano je kao svako neželjeno seksualno ponašanje koje se vrši prema studentima koji studiraju na fakultetima u Srbiji od strane drugih studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja.
- Anketa o viktimizaciji
- Prikupljanje podataka: online, mart-maj 2021. - kontakt osobe na fakultetima
- Informisani pristanak, anonimnost
- Akcioni karakter

- Prigodan, stratifikovani uzorak
- 1597 studenata i studentkinja na 22 fakulteta sa:
 - Univerziteta u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu
 - Univerziteta umetnosti u Beogradu
 - Univerziteta Union
- Pol: 1293 (81%) osobe ženskog i 304 (19%) muškog pola
- Godina studija: 789 (49.4%) III i 808 (50.6%) IV godina OAS
- Oblasti/discipline:
 - Društveno-humanističke nauke - 1166 (73%)
 - Medicina - 200 (12.5%)
 - Tehničke i tehnološke nauke - 158 (9.9%)
 - Prirodno-matematičke nauke - 73 (4.6)

69.4% od 2300 studenata koji su učestvovali u istraživanju

66% od očekivanog uzorka (2420)

Nalazi istraživanja

6

Rasprostranjenost SN

7

- 271 student/studentkinja iz uzorka (17%) su naveli da su doživeli SN na fakultetu tokom studiranja
 - 242 (89.3%) ženskog pola
 - 29 (10.7%) muškog pola
- Skoro trećina studenata koji su naveli da su bili izloženi SN - 85 (31.4%) - nasilje je doživela u godini koja je prethodila istraživanju
- 441 student/studentkinja (27.6%) zna nekog od koleginica ili kolega koji su bili izloženi SN na fakultetu
 - 364 (82.5%) ženskog pola
 - 77 (17.5%) muškog pola

Struktura SN nad studentima na fakultetima (lično iskustvo)

	DA		NE		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Oblici seksualnog nasilja						
Verbalno uznemiravanje seksualne prirode	204	75.3	67	24.7	271	100
Neverbalno uznemiravanje seksualne prirode	95	35.0	176	65.0	271	100
Seksualno uznemiravanje fizičkim putem	81	29.9	190	70.1	271	100
Seksualno uznemiravanje korišćenjem savremenih tehnologija	51	18.8	220	81.2	271	100
Seksualno ucenjivanje	8	3.0	263	97.0	271	100
Silovanje ili pokušaj silovanja	5	1.8	266	98.2	271	100

Struktura SN nad studentima na fakultetima (posredno iskustvo)

Oblici seksualnog nasilja	DA		NE		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Verbalno uznemiravanje seksualne prirode	341	77.3	100	22.7	441	100
Neverbalno uznemiravanje seksualne prirode	180	40.8	261	59.2	441	100
Seksualno uznemiravanje fizičkim putem	141	32.0	300	68.0	441	100
Seksualno uznemiravanje korišćenjem savremenih tehnologija	133	30.2	308	68.8	441	100
Seksualno ucenjivanje	85	19.3	356	80.7	441	100
Silovanje ili pokušaj silovanja	49	11.1	392	88.9	441	100

Broj viktimizacija po jedinim oblicima SN

10

	Jedanput		Dva do pet puta		Šest do deset puta		Više od deset puta		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Verbalno uznemiravanje seksualne prirode	41	20.1	106	51.9	26	12.8	31	15.2	204	100
Neverbalno uznemiravanje seksualne prirode	26	27.3	41	43.1	12	12.6	16	16.8	95	100
Seksualno uznemiravanje fizičkim putem	32	39.5	40	49.4	4	4.9	5	6.2	81	100
Seksualno uznemiravanje korišćenjem savremenih tehnologija	21	41.2	18	35.3	3	5.9	9	17.6	51	100
Seksualno ucenjivanje	5	62.5	2	25.0	1	12.5	/	/	8	100
Silovanje ili pokušaj silovanja	2	40.0	2	40.0	1	20.0	/	/	5	100

	Student		Nastavno osoblje		Nenastavno osoblje		Ukupno odgovori	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Verbalno uznemiravanje seksualne prirode	102	49.3	88	42.5	17	8.2	207	100
Neverbalno uznemiravanje seksualne prirode	50	57.5	27	31.0	10	11.5	87	100
Seksualno uznemiravanje fizičkim putem	51	67.1	19	25.0	6	7.9	76	100
Seksualno uznemiravanje korišćenjem savremenih tehnologija	34	73.9	9	19.6	3	6.5	46	100
Seksualno ucenjivanje	2	20.0	3	30.0	5	50.0	10	100
Silovanje ili pokušaj silovanja	4	100	0	0	0	0	4	100

Mesto gde se nasilje dogodilo

12

	Amfiteatar		Kabinet		Hol		Javni prostor		Studentski dom		Drugi prostor		Ukupno odgovori	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Verbalno uznemiravanje seksualne prirode	69	25.6	30	11.2	72	26.8	84	31.2	7	2.6	7	2.6	269	100
Neverbalno uznemiravanje seksualne prirode	31	27.7	6	5.4	27	24.1	44	39.3	1	0.9	3	2.7	112	100
Seksualno uznemiravanje fizičkim putem	26	25.2	10	9.7	22	21.4	36	35.0	4	3.9	5	4.9	103	100
Seksualno učenjivanje	2	22.2	1	11.1	4	44.4	2	22.2	0	0	0	0	9	100

Posebno ugroženi studenti

13

- Studentkinje
- Studenti koji su naveli da nisu heteroseksualne orijentacije
- Studenti čiji je materijalni status nestabilan
- Studenti koji koriste PSA
- Studenti koji su naveli da ne stanuju u svom domaćinstvu
- U najvećem broju slučajeva studenti su bili izloženi različitim oblicima SN tokom prve i druge godine osnovnih studija

Posledice seksualnog nasilja

14

- Posledice seksualnog nasilja:
 - Osećanje besa, ljutnje (22.4%)
 - Osećaj degradiranosti/poniženja (14.4%)
 - Strahovi (10.5%)
 - Osećaj da sam obeležen/a od strane drugih (7.9%)
 - Samookrivljanje (6.2%)
 - Gubitak samopouzdanja (5.5%)
 - Gubitak motivacije za učenje, teško koncentrisanje (5.5%)

Obraćanje za pomoć

15

- 70% ispitanika/ca je ispričalo nekome za poslednji slučaj seksualnog nasilja
 - Prijatelju/prijateljici (81.4%)
 - Partneru/partnerki (37.1%)
 - Članu/članovima porodice (32.9%)
 - Osobi od poverenja na fakultetu (17.1%)
- Obraćanje za pomoć na fakultetu - 2 ispitanika/ce
 - Razlozi neobraćanja:
 - Nije ozbiljno (36.0%)
 - Mislio/la da mogu sam/sama da rešim (25.6%)
 - Nisam verovala/verovao da će mi pomoći (20.8%)
 - Sramota (10.4%)
- Obraćanje za pomoć institucijama i organizacijama van fakulteta - 18 ispitanika/ca
 - Razlozi neobraćanja:
 - Nije toliko ozbiljno (42.3%)
 - Ne verujem da bi neko mogao da pomogne (11.3%)
 - Iz iskustva znam da policija i drugi državni organi nisu efikasni u rešavanju ovakvih slučajeva (9.3%)

Upoznatost sa postojanjem pravilnika na fakultetu

16

- 300 (18.8%) studenata iz uzorka je navelo da na njihovom fakultetu postoji Pravilnik o postupanju u cilju sprečavanja i reagovanja na SN - sa svih fakulteta
 - Ali, samo 4 fakulteta iz uzorka su imala pravilnik u momentu prikupljanja podataka!
- Većina studenata iz uzorka - 1214 (76.0%) ne zna da li takav dokument postoji
- Većina onih koji su naveli da fakultet ima pravilnik nije upoznata sa sadržajem - 207 (69%)

Mišljenje studenata o potrebi za osobom od poverenja ili službom za podršku žrtvama na fakultetu

17

- 1199 (90%) studenata iz uzorka je mišljenja da je potrebno da na fakultetu postoji osoba od poverenja ili služba za podršku žrtvama
- Ko da pruža podršku u takvoj službi?
 - Osobe van fakulteta koje su obučene za rad sa žrtvama - 926 (77.2%)
 - Studenti i zaposleni koji su obučeni za rad sa žrtvama - 633 (52.8%)
 - Studenti i zaposleni (nastavno i nenastavno osoblje) - 196 (16.3%)
 - Zaposleni (nastavno i nenastavno osoblje) - 162 (13.5%)
 - Studenti - 104 (8.7%)
 - Stručnjaci različitog profila (psiholog, psihijatar, socijalni radnik i sl.) - 45 (3.7%)

Hvala!